

0-6 Yaş Çocuklarda Gelişim ve Değerlendirme

Emine Tülay Özer

Çocuk Gelişim Uzmanı / Aile Danışmanı

- * Beyin gelişimindeki en önemli süreç hamilelik ve yaşamın ilk yıllarıdır.
- * YD döneminde beslenmeyle başlayan görsel,dokunsal ve işitsel uyaranların anne-bebek arasındaki olumlu etkileşimin bebeğin beyin gelişiminde snaps oluşumunu artırdığı ve gelişimini doğrudan etkilediği bilinmektedir.
- * Gelişimin izlenmesi sürekli bir süreç olup çocuğun gelişim basamaklarında ki ilerlemenin izlemidir.
- * Çoğunlukla aileden alınan bilgi, gelişim basamakları listesi ve gözlemlere göre karar verilir.
- * Amerikan pediatri akademisi çocuk gelişiminin 5 yaşına kadar moniterize edilmesini önermiştir.(American Academy of Pediatrics,2001)Gelişim değerlendirmesi esnek,ileriye dönük ve sürekli olmalı ve her pediatrik muayenede yapılmalıdır.
- * Yapılan çalışmalar sonucunda herhangi bir araç kullanmadan,klinik yargılama ile gelişme geriliği olan çocukların saptanma oranının yalnızca %30(Thomas Sa ve ark.2012)araç kullanılarak ise %70-80 olduğu bulunmuştur.
- * Gelişimsel gecikmesi olan bebeklere sunulan erken müdahale yaklaşımları ile çocuğun gelişimini desteklemede çok yarar sağlar.
- * Bebeklik döneminde uyarlardan yetersiz ortam, gelişimi olumsuz etkilediği gibi çocuğun gelecekteki okul başarısını; erişkin hayatta ise işsizlik,düşük gelir ve suça eğilim gibi uzun erimli sonuçlara yol açabilmektedir.
- * Gelişimin izlenmesi, çocuk sağlığı çalışanlarının en önemli konularından birisidir. Çocuk hekimi birincil sorumlu olsa da gelişimin izlenmesi ekip çalışmasını gerektirir ve mutlaka bu alanda uzmanlığı olan kişilerce yürütülmelidir.
- * Gelişimsel izlem,çocuğun sosyal,duygusal, bilişsel, fiziksel ve dil gelişiminin değerlendirilmesi ; anne-babalık becerileri ve etkileşimi ,ev ortamı,uyumsal beceriler ,sosyal çevrenin çocuğun gelişimini destekleyecek şekilde düzenlenmesini gerektiren koruyucu çocuk sağlığı hizmetidir.

Değerlendirme:

- * Gelişimi değerlendirmenin hedefi çocuğun fonksiyonlarının, dikkat, dinleme ve iletişim becerilerinin yaşa uygun düzeyde olup olmadığının belirlenmesidir.
- * Bu amaçla öncelikle anne-baba ve çocukla yapılan görüşme;
 - ebeveyn çocuk arasındaki etkileşimi ve ilişkisini

- çocuğun dinleme becerisini
- çocuğun komut alma ve dikkat süresini
- hiperaktivitesini
- dil performansını

gözlemlemeye dayalıdır.

- * Çocuk Gelişimin İzlemi ,gelişimsel ve davranışsal becerilerin yaşa uygunluğunun ölçüldüğü “ değerlendirme”, gelişimi desteklemeyi hedefleyen “erken müdahale” olmak üzere iki boyutta yürütülür.
- * DEĞERLENDİRME erken tanı olanağı yaratırken MÜDAHALE ise aile ve çocuğun yaşam kalitesini olumlu etkiler.
- * Gelişimi değerlendirme ve destekleme , çocuk gelişimi uzmanlarının temel mesleki becerisidir.
- * Özellikle ilk 6 yıl olmak üzere çocukluk dönemini iyi tanıyan meslekler arasında teorisyenliği uygulamayla birleştiren neredeyse tek meslek dalıdır.Bu temel nedeniyle gelişimi izleme ve destekleme ülkemizde ÇGE uzmanları tarafından sürdürülmektedir.

Anne-babadan alınan sağlık ve gelişim öyküsü ise:

- ihmal-istismar bulgusu
- risk faktörleri
- annede depresyon
- çocuğun içinde yaşadığı ev ortamı ve sosyal çevresi
- anne –bebek bağlanması

hakkında bilgi verir.

- * Bir çocuğun gelişimsel profilinin ve etkileyen faktörlerin değerlendirilmesi bazen birden fazla görüşmeyi gerektirebilir.İlk görüşme çocukta olası bir gelişimsel sorun olup olmadığını belirlemeye yönelik yürütülür ve öncelik erken tanı olasılığını yaratmaTestidir.Yaklaşık bir,bir buçuk saatlik ilk değerlendirme ayrıntılı öykü ile standart bir gelişim testi uygulanmasını gerektirir.Test uygulaması görüşme bulgularının desteklenmesi açısından önemlidir ancak tek başına değerli değildir.
- * Erken çocuklukta kullanılan ölçme araçları tüm dünyada ilk 6 yaş için benzer özellikler gösterir çünkü gelişimin özellikleri evrenselidir.Sosyal, ince ve kaba motor, dil ,bilişsel gelişim alanlarına yönelik becerilerin sorgulandığı bu testler ya standardize edilmekte ya da ülkeye özgü geliştirilmektedir.

- * Ülkemizde sıklıkla kullanılan gelişimsel testler:

Tablo: 0-6 yaş arası çocuklara uygulanan gelişim değerlendirme araçları

TESTİN ADI	YAŞ GRUBU	ALANLAR
DENVER II GELİŞİMSEL TARAMA TESTİ	0 - 6	kişisel-sosyal, ince motor, dil, kaba motor
BAYLEY BEBEK VE KÜÇÜK ÇOCUKLAR İÇİN GELİŞİM ÖLÇEĞİ	0 - 3,5	alici dil, ifade dili, ince motor, kaba motor, bilişsel
ANKARA GELİŞİM TARAMA ENVANTERİ	0-6	dil-bilişsel sosyal beceri-özbakım ince motor kaba motor
GAZİ ERKEN ÇOCUKLUK DEĞERLENDİRME ARACI	0-6	Psikomotor, bilişsel, dil ve sosyal-duygusal
PORTAGE ERKEN EĞİTİM PROGRAMI	0-6	sosyal, dil, özbakım, bilişsel ve fiziksel
METROPOLİTAN OKUL HAZIRLIĞI ÖLÇEĞİ	5-6	İlkokula hazırlık becerileri
MARMARA İLKOKULA HAZIRLIK ÖLÇEĞİ	5-6	İlkokula hazırlık becerileri
KÜÇÜK ADIMLAR ERKEN EĞİTİM PROGRAMI	0-6	İletişim, kaba motor, ince motor, toplumsal beceriler

- * **Ankara Gelişim Tarama Envanteri-AGTE**

Anne baba görüşme yoluyla 0 -72 ay arası çocukların gelişimi değerlendiren testtir. Dil-bilişsel, ince motor kaba motor ve sosyal beceri -öz bakım alt ölçekleri olarak 4 alt ölçekte toplanmış 154 maddeden oluşmaktadır.

- * **Gazi Erken Çocukluk Gelişimi Değerlendirme Aracı-GEÇDA**

Psikomotor,bilişsel,dil ve sosyal-duygusal gelişim alanlarını değerlendiren toplam 249 Maddeden oluşmakta olup 0-72ay arası çocukların gelişimini değerlendirmektedir.

DENVER II GELİŞİMSEL TARAMA TESTİ

- * Bunların içinde hem araştırmalarda hem de klinikte en sık kullanılanı DENVER II gelişimsel Tarama Testidir

- * 0-6yaş arasındaki sağlıklı görünümde olan çocuklara uygulanmak üzere geliştirilmiştir.
- * İlk kez 1967 yılında Frankenburg ve Dodds tarafından Colorado Üniversitesi'nde geliştirilmiştir.1992 yılında tekrar gözden geçirilmiş Denver II adıyla yayınlanmıştır.
- * Ülkemizde ilk kez 1981 yılında H.Ü. Tıp Fakültesi Çocuk Norolojisi Bölümü öğretim üyeleri Kalbiye Yalaz ve Shirley Epir tarafından Türk çocuklarına standardize edilmiştir.1996 yılında Kalbiye Yalaz ve Banu Anlar tarafından revizyon çalışması yapılmıştır.2009 yılında son gözden geçirme çalışmaları yapılarak uygulamacı eğitimlerine açılmıştır.
- * TEST;
- * Geişimsel sorunları tanımak
- * Bu testin sekuşkulu durumları objektif bir ölçütle doğrulamak ve
- * Geişimsel açıdan risk altındaki çocukları(doğum problemleri,nöbet geçiren bebekler,hipotiroidi vb.) değerlidir.
- * Test çocukların gelişim becerilerini kendi yaşlarında sağlıklı çocuklarla karşılaştırarak değerlendirir.
- * Zeka testi değildir.Gelecekteki zihinsel veya uyumsal yeteneği tahmin etmede kullanılmamalıdır.
- * Denver II 4 alt gelişim alanında toplam 134 maddeden oluşmaktadır.
- * KİŞİSEL SOSYAL ALAN:Erken yaşlarda iletişim becerileri ve sosyal yanıtları içeren maddeleri kapsar.ÜÇ yaş sonrası maddeler özbakım becerilerini içerir.
- * İNCE MOTOR ALAN:El-göz koordinasyonu,ince kas hareketler ve sorun çözmeye yönelik maddeleri içerir.
- * DİL ALANI:Dil gelişimini alıcı ve ifade edici alanı ayrı ayrı yordayacak maddeleri içerir.
- * KABA MOTOR ALAN.Oturma,yürüme,zıplama ve genel olarak koordinasyon yeteneğini ölçen maddeleri içerir.
- * Testin uygulanması sonunda 5 adet "Test Davranışı" maddesinde hem aileye hemde uygulamacının görüşlerine dayanarak işaretlenmektedir.
- * Şüpheli, Anormal Normal ve test edilemez olarak sonuç vermektedir.
- * Öğrenilme ve uygulamasının kolaylığı ve 10-15 dakika gibi bir sürede uygulanabilmekte;
- * Aile ile görüşme sırasında gelişimsel planlama ve yönlendirme kolaylığı sağlamaktadır.

- * Test sonucu “ŞÜPHELİ” bulunan çocukların ise iyi planlanmış bir aile ve uyaran eğitimi ile normal gelişim sürecini yakaladığı bilinmektedir.
- * Denver II testi sahada şu üç alanda kullanılmaktadır:
- * 1-klinik değerlendirme
- * 2-özel eğitim
- * 3-Okul öncesi
- * Gelişimsel tarama testleri güvenirliliği ve geçerliliği tartışılır olmakla birlikte günümüzde kullanılan testlerin duyarlılıkları %70’in üzerindedir. Testlerin Güvenirliği;

Test FORMU

Test formundaki maddeler 4 bölümde toplanmaktadır.

.Kişisel - sosyal

.İnce Motor

.Dil

.Kaba Motor

Tarih : _____

Doğum Tarihi : _____

Uygulama: _____

	25	50	75	90
Anlatılmı geçilebilir Formun arkasında not no.		Madde		

Şekil 1

Test verilışı için yönergeler

1. Gülümseyerek, konuşarak ya da el sallayarak çocuk gülümsetilmeye çalışılır, fakat dokunulmaz.
2. Çocuk kendi eline birkaç saniye bakmalıdır.
3. Çocuk ayakkabılarını bağlayamayabilir veya arkasındaki düğmeyi, fermuarı kapatamayabilir.
4. Parmakların arkasına ya da ucuna dokunulduğunda çingırağı yakalarsa geçer.
5. Çizgi, uygulayıcının çizdiğinden 30 derece ya da daha az eğimde olursa geçer.

7. Herhangi bir kapalı şekil geçer. Devamlı yuvarlak hareketler kalır.
6. Hangi çizgi daha uzun? Kağıdı çevirip bir kez daha sorun.
8. Çaprazlaşan çizgiler geçer.
9. Önce şekilleri göstererek çocuğa kopya ettirin; yapamazsa çizerek gösterin.

- 7., 8. ve 9. maddeleri verirken adını söylemeyin. 6 ve 8'de şekillerin yapılışını göstermeyin.
10. İnsan çizme skorlamasında çift organlar (2 kol, 2 bacak, vb.) tek parça olarak sayılır.
11. Bebeği kullanarak çocuğa deyin ki: Bana burnunu, gözünü, kulağını, ağzını, elini, ayağını, karnını, saçını göster. Kaç kısım gösterdiğini kaydedin.
12. Çocuğa küp vererek "bunu anneye ver", "bunu yere koy", "bunu masaya koy" deyin. En az birini yapabilirse geçer.

13. Önce "resmin adını söyleme" maddesini verin (Bk. 13) Üç taneden az isim söylerse resimler çocuğun önünde iken "bana kuşu, kediyi, ... göster" deyin. Kaçını bildiğini kaydedin.
14. Resimleri gösterin ve adını söylemesini isteyin (sadece ses çıkarırsa puan verilmez). Kaçını bildiğini kaydedin.
15. Resimleri kullanarak çocuğa şunları sorun: "Hangisi uçar?, ... miyav der?, ... konuşur?, ... havlar?, ... dört nala koşar?" Bir tanesini bilirse geçer.
16. "Üşüdüğün zaman ..., yorulduğün zaman ..., acıklığın zaman ne yaparsın?" diye sorun. Bir tanesini bildiğinde ilgili maddeden geçer.
17. "Bardakla ne yapılır?, Sandalye ile ne yapılır?, Kalemle ne yapılır?" diye sorun. İşlev tanımlayan sözler doğru yanıt olarak kabul edilmelidir.
18. "Top, deniz, masa, ev, elma, perde, merdiven, tavan nedir?" diye sorun. Kullanım, şekil, yapıldığı madde, genel sınıflama (örneğin, "elma meyvadır" gibi, kırmızı değil) açısından tanımlayıcı sözler geçer. Kaç sözcük bildiğini kaydedin.
19. "At büyüktür, peki ya fare?", "Ateş sıcaktır, peki ya buz?", "Anne bir kadındır, peki ya baba?", "Güneş gündüz çıkar, peki ya ay?", diye sorun. Kaçını bildiğini kaydedin.
20. Doğru sayıda küp koyar ve "kağıdın üzerinde kaç küp var?" sorusunu doğru yanıtlarsa geçer.

PUANLAMA

Madde Puanlama:

Denver II'de aşağıdaki değerlendirmeler kullanılmaktadır:

"G" (Geçer) : Çocuk maddeyi başarıyla yapar veya anne-baba anlatımla geçilebilen "A" yazılı maddeler için yaptığını söyler.

"K" (Kalır) : Çocuk maddeyi başaramaz veya anne-baba (anlatımla geçilebilen "A" yazılı maddeler için) yapamadığını söyler.

"O.D" (Olanak Dışı) : Anne-babadan ya da başka nedenlerden kaynaklanan sınırlamalara bağlı olarak çocuğun o maddeyi yapma şansı yoktur. Bu puan sadece 'anlatımla geçilen' maddelerde kullanılabilir.

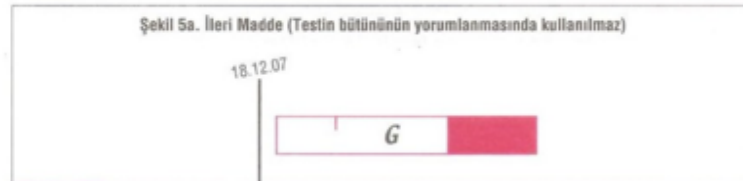
"R" (Reddetme) : Çocuk maddeyi yapmayı reddeder. Çocuğa "yapar mısın?" şeklinde sormak yerine o maddeyi yapmasını söylemekle reddetmeler azaltılabilir. Eğer anne-babaya doğru şekilde verilmesi öğretilirse maddeyi onlar da verebilir. Anlatımla geçilen maddeler reddetme şeklinde puanlanamaz.

Madde Yorumlama:

Denver II diğer çocukların gelişimine oranla gelişimi geri kalmış görünen çocukları tanımlamak için kullanılır. Zaman içinde gelişim hızında ve paterninde oluşan değişimleri tanımlamada da kullanılabilir. Önce tek tek maddeler, sonra tüm test yorumlanır.

a. "İleri" Madde

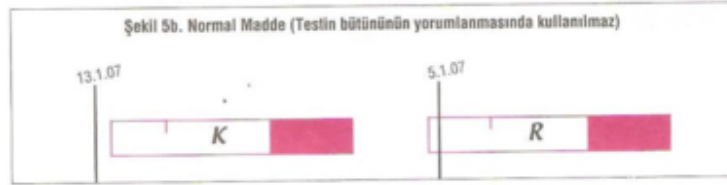
Eğer çocuk yaş çizgisinin tümüyle sağına düşen bir maddeyi geçerse çocuğun o maddedeki gelişimi ileri kabul edilir. Bunun nedeni çocuğun yaşitlarının geçemeyecekleri bir maddeyi başarmış olmasıdır. İleri maddeler testin bütününün yorumlanmasında kullanılmamalıdır.

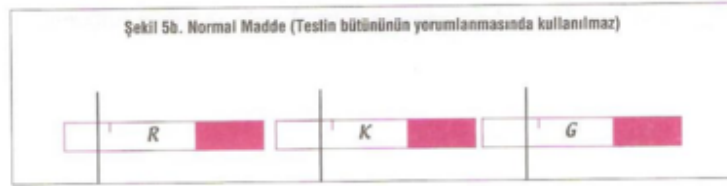
b. "Normal" Madde

Tek tek maddelerden kalınması ya da reddedilmesi mutlaka gelişme geriliğini göstermez. Örneğin çocuk yaş çizgisinin tümüyle sağına düşen bir maddeden kalır ya da reddederse gelişimi normal kabul edilir. Aynı şekilde çocuk yaş çizgisinin %25 ve %75 arasına düşen maddelerden de geçebilir, kalabilir, reddedebilir. Bu maddeler de yorumda kullanılmaz. Bunun nedeni çocuğun, standardizasyon örneğinde bu maddeyi yapabilen çocukların %25'inin yapabildiği yaştan daha küçük bir yaşta olmasıdır; çocuğun bu maddeyi daha ileri bir yaşta geçmesi beklenir.

Yaş çizgisinin sağına düşen maddeler:

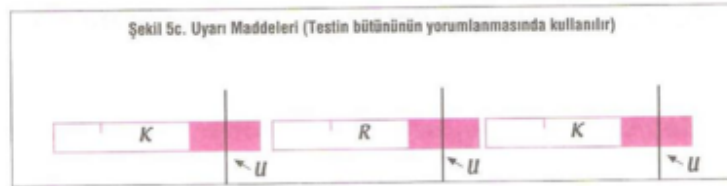

Yaş çizgisinin % 25-75 arasına düşen maddeler:

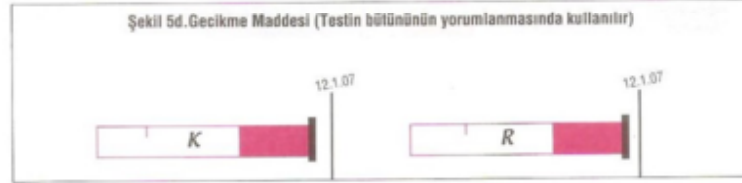
c. "Uyarı" Maddesi

Testin bütünü yorumlanırken bir maddedeki 'uyan' göz önüne alınır. "Uyarı"ya Şekil 5c'de gösterildiği gibi iki yoldan biriyle karar verilebilir. Çocuk, yaş çizgisinin %75 ve %90 arasına veya bunların üzerine düştüğü maddelerden kalır ya da redderse 'uyan' puanı verilir. Bunun nedeni standardizasyon örneğindeki çocukların %75'inden fazlasının bu maddeyi test edilen çocuktan daha erken yaşta yapabilmeleridir. Test formunda dikdörtgenin sağ tarafına 'U' yazılarak 'Uyarı' işaretlenir.

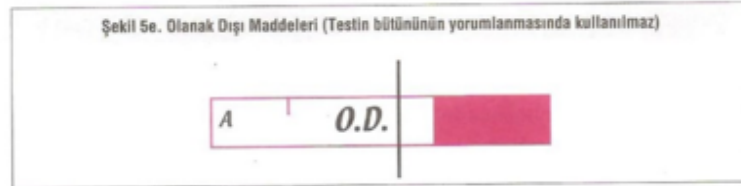
d. “Gecikme” Maddesi

'Uyanılar' gibi 'Gecikmeler' de test değerlendirilirken göz önüne alınır. Yaş çizgisinin tümüyle solunda kalan bir maddeden kaldığında ya da reddettiğinde 'Gecikme' ile sonuçlanır. Bunun nedeni standardizasyon örneğindeki çocukların %90'ının daha erken bir yaşta geçtiği bir maddeden kalmış ya da reddetmiş olmasıdır. 'Gecikmeler' dikdörtgenin sağı boyanarak işaretlenir.

e. “Olanak Dışı” Maddesi

Anne-babanın çocuğun denemesinin olanak dışı olduğunu söylediği bildirim maddeleri 'O.D.' veya 'Olanak Dışı' şeklinde puanlanır. Bütün test yorumlanırken bu maddeler sayılmaz.

TEST SONUCU VE YORUMLAMA

Normal:

Testin tamamında hiç gecikme maddesi (yaş çizgisinin solunda kalan "K" maddesi) yoktur, en fazla bir uyarı maddesi (yaş çizgisinin %75-90 aralığında kalan "K" maddesi) olabilir.

Öneri: Bir sonraki kontrolde tekrar test yapılabilir.

Anormal:

Tüm testte 2 ve/veya daha fazla gecikme vardır. Uyarı maddesi olabilir ya da olmayabilir.

Öneri: Tanısal değerlendirme için bir merkeze gönderin.

Şüpheli:

Aşağıdakilerden herhangi biri test sonucunu şüpheli yapar.

- Yalnızca bir gecikme
- İki ve daha fazla uyarı
- Bir gecikme
- Bir gecikme + bir ve/veya daha fazla uyarı

Öneri: Çocuğun bilgi veya yeteneklerinde gecikme ya da uyarı olan alanlarda anne-babaya önerilerde bulunun, 3 ay sonra veya bir sonraki sağlam çocuk muayenesinde (hangisi daha önce gelirse) o zaman tekrar test yapın. Eğer çocuk yine şüpheli olarak değerlendirilir ya da anormal bulunursa tanısal değerlendirme için gönderin.

Test edilemez:

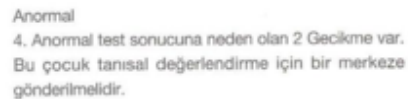
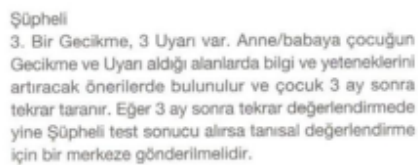
Denver'in test edilemez şeklindeki yorumu aslında bir test sonucu değildir; çocuğun testi kabul etmediğinin bir göstergesidir. Ancak yorumlama yapabilmek için reddedilen maddelerin "kalır" olarak puanlandığında test sonucunu nasıl etkileyebileceği düşünülmelidir. "Kalır" şeklinde puanlandırıldıklarında Gecikme ya da Uyarı olabilecek "reddetme" maddelerini sayın. Eğer reddetmeler "K" olarak puanlandığında test:

- Anormal bulunacaktı ise iki-üç hafta sonra tekrar yapın. Eğer tekrarda yine Test edilemez veya Anormalse tanısal değerlendirme için yönlendirin. Eğer çocuk tekrar tarama için gelemeyecekse doğrudan tanısal değerlendirme için gönderin.
- Şüpheli çıkacaktı ise izlemi yukarıda anlatılan Şüpheli ile aynıdır.

Bir merkeze yönlendirme açısından yukarıdaki öneriler bir bakıma katı olmakla birlikte "Normal" bulunmayan tüm test sonuçlarının tecrübeli bir gözetimci ve/veya klinik şefi tarafından gözden geçirildikten sonra yönlendirip yönlendirilmeme konusunda kesin karar verilmesi önerilir. Elde edilen sonuçlar ve çocuğun klinik öyküsü değişebileceğinden ve tanı, tedavi ve eğitim hizmetlerinin dağılımı ve ulaşılabilirliği her yerde aynı olmadığından bir çocuğun takibine çocuğa, yere, zamana, olanaklara göre düşünülerek karar verilmelidir.

Çeşitli Test Sonuç Örnekleri

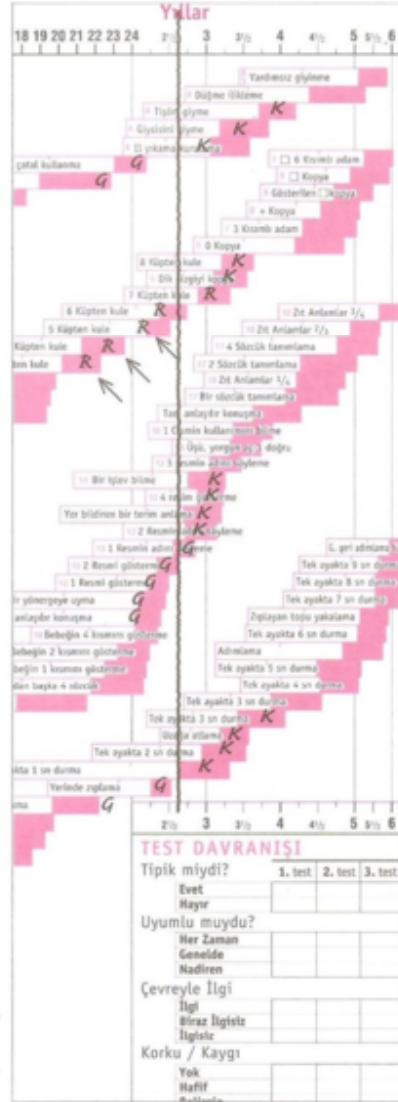
İzleyen sayfalarda Normal, Anormal, Şüpheli ve Test Edilemez şeklinde sonuçlanan testlere örnekler verilmiştir.

Test edilemez

5. Yaş çizgisinin %75 ve %90 arasındaki alanı kestiği yerde 2 tane Reddetme var. Eğer bu maddelerden kalsaydı bunlar Uyan maddeleri olacaktı ve test Şüpheli olarak yorumlanacaktı. Böyle bir durumda anne-babaya Uyan alanlarında çocuğun bilgi ve yeteneğini artıracak önerilerde bulunulmalı ve çocuk 3 ay sonra tekrar test edilmelidir.

Test edilemez

6. Yaş çizgisinin tümüyle solunda 3 tane Reddetme var. Eğer bu maddelerden kalınsaydı bunlar Gecikme olacaktı ve test Anormal bulunacaktı. Çocuk 2-3 hafta içinde tekrar test edilmeli veya tekrar muayeneye gelemeyecekse tanınal değerlendirme için bir merkeze gönderilmelidir.

EK 2. Maddelerin %25, 50, 75 ve 90'ının geçildiği yaşlar

KİŞİSEL-SOSYAL	%25	%50	%75	%90
Yüze bakma				
Karşılıklı gülme	0,2	1,0	1,7	2,5
Ellerini birleştirme	1,0	2,2	3,4	4,5
Ellere bakma	0,9	2,4	4,0	5,5
Erişemediği oyuncığa uzanma	4,4	5,5	6,6	7,7
Kendi kendine bisküvi yeme	5,8	6,5	7,2	7,9
El çırpma	6,4	7,9	9,3	10,3
Ceee oyunu oynama	6,7	8,1	9,4	10,5
İsteklerini ağlamadan belirtme	6,9	8,2	9,5	10,8
Baş baş yapma	7,5	9,3	11,2	13,0
İşaret parmakla gösterme	9,6	11,0	12,4	13,8
Testörle top oynama	9,4	11,1	12,6	14,2
Bardaktan su içme	8,1	10,6	13,2	14,8
Ev işlerini taklit	9,9	11,3	12,6	15,7
Evde basit işlere yardım	11,9	13,2	14,6	16,4
Kaşık/çatal kullanma	13,7	17,8	22,0	26,2
El yıkama-kurulama	17,5	21,7	25,9	30,1
Yap-boz oynama	17,1	24,1	31,0	38,0
Giysi giyme	21,2	26,8	32,3	38,0
Tişört giyme	29,1	36,4	43,7	47,8
Düğme ilikleme	37,6	45,8	54,1	62,4
Yardımsız giyinme	30,3	38,7	47,0	55,3
Toplam 22 madde				

İNCE MOTOR

İNCE MOTOR	%25	%50	%75	%90
Orta hatta kadar izleme	0,2	0,8	1,4	2,0
Orta hattı geçen izleme	1,9	2,6	3,2	3,9
Çingırağı kavrama	2,0	2,9	3,9	4,8
Üzüme bakma	3,1	3,9	4,6	5,4
180 derece izleme	1,8	3,1	4,3	5,5
Otururken ponponu izleme	4,7	5,5	6,2	7,0
Nesneye uzanma	4,2	5,2	6,2	7,2
İki küp alma	5,9	6,5	7,2	7,8
Üzümü çekerek alma	5,8	6,7	7,6	8,6
Kübü elden ele geçirme	6,3	7,2	8,1	8,9
Küpleri birbirine vurma	6,7	7,8	8,9	10,0
Üzümü baş ve diğer parmakla alma	7,8	9,0	10,2	11,4
Kübü bardağa koyma	8,6	9,7	10,8	11,8
Kalemle karalama	10,5	12,3	14,1	15,9
Üzümü gösterilince çıkarma	9,2	12,5	15,8	19,2
Üzümü kendiliğinden çıkarma	13,2	16,4	19,6	22,8
İki küpten kule	14,7	17,0	19,3	21,5
Üç küpten kule	16,6	18,4	20,2	22,1
Dört küpten kule	18,3	20,4	22,5	24,6
Beş küpten kule	20,6	22,9	25,3	27,6
Altı küpten kule	23,6	27,1	30,6	34,0
Bakarak köprü	30,2	34,3	38,5	42,7
Dik çizgiyi kopya	26,4	33,0	39,7	46,3
Yedi küpten kule	27,0	32,4	37,7	43,1
Sekiz küpten kule	31,1	38,1	45,0	51,9
0 kopya	35,9	41,6	47,3	53,0
Uzun çizgi seçme	34,8	41,3	47,7	54,1
Üç kısımlı adam	42,9	48,8	54,8	60,7
gösterilen kare kopya	46	52,1	58,1	64,2
+ kopya	46,4	52,9	59,5	66,1
Altı kısımlı adam	48,8	55,7	62,7	69,6
Kare kopya	50,0	57,0	63,9	70,9

DİL

DİL	%25	%50	%75	%90
Zile tepki	-	-	-	0,4
Agulama	0,7	1,7	2,7	3,8
Sesli gülme	0,8	2,0	3,1	4,2
Tıkırtı sesine dönme	2,4	3,7	5,0	6,4
Tek heceler söyleme	4,4	5,5	6,6	7,7
Adına dönme	3,4	5,3	7,1	9,0
Kendine özgü dil	3,9	5,8	7,7	9,5
Özgül olmayan anne-baba	5,6	7,6	9,6	11,6
Sesleri taklit	6,0	8,3	10,6	12,9
Özgül anne-baba	8,5	10,3	12,2	14,1
Anne babadan başka 2 sözcük	9,1	11,0	13,4	14,9
Anne babadan başka 4 sözcük	12,1	14,8	17,5	20,3
Bir yönergeye uyma	14,5	17,3	20,1	22,8
Bebeğin 1 kısmını gösterme	14,6	17,5	20,4	23,3
Bebeğin 2 kısmını gösterme	15,4	18,2	21,1	23,9
Bebeğin 4 kısmını gösterme	16,6	19,5	22,3	25,2
Bebeğin 8 kısmını gösterme	18,3	21,7	25,0	28,4
Sözcük birleştirme	18,4	22,4	26,5	30,5
Yer bildiren bir terim anlama	19,8	23,7	27,7	31,7
Yarı anlaşılır konuşma	17,0	22,0	27,0	32,0
Bir resim gösterme	21,5	25,2	28,9	32,6
İki resim gösterme	22,3	25,9	29,6	33,2
Bir resmin adını söyleme	24,1	27,7	31,3	34,9
İki resmin adını söyleme	24,8	28,6	32,4	36,2
on sözcük kullanma	20,1	25,5	30,9	36,3
Bir işlev bilme	25,1	29,2	33,2	37,2
üç yönergeye uyma	20,7	26,6	32,6	38,5
Üç resmin adını söyleme	26,8	31,0	35,2	39,4
4 resim gösterme	26,5	31,3	36,1	40,9
Üşümüş-yorgun-aç 1 doğru	24,5	30,0	35,5	41,0
Yer bildiren 3 terim anlama	23,5	29,4	35,4	41,3
bir sözcük tanımlama	29,0	33,5	37,9	42,4
Bir cismin kullanımını bilme	25,1	31,1	37,1	43,1
Çoğul eki kullanma	26,6	32,3	37,9	43,5
Tam anlaşılır konuşma	35,7	38,4	41,0	43,7
İki sözcük tanımlama	30,3	35,2	40,1	45,1
4 sözcük tanımlama	32,3	37,8	43,4	48,9
Üşümüş-yorgun-aç 3 doğru	29,8	36,4	43	49,6
Üç cismin kullanımını bilme	37,2	42,2	47,3	52,3
Zıt anlamları bilme-1/4	35,9	41,6	47,3	52,9
Zıt anlamları bilme-2/4	38,8	45,6	52,4	59,1
Zıt anlamları bilme- 3/4	42,9	50,9	58,9	66,9
Beş küp say	53,6	60,8	68,1	75,3

KABA MOTOR

KABA MOTOR	%25	%50	%75	%90
Eşit hareketler	-	-	-	0.1
Y. başını kaldırma	0.2	0.8	1.3	1.9
Başı 45 derece kaldırma	1,6	2,6	3,6	4,5
Başı dik oturma	1,9	2,8	3,7	4,6
Oturtulurken başını düşürmeme	1,2	2,4	3,7	5.0
Başı 90 derece kaldırma	2,9	3,8	4,7	5,7
Kol desteği ile göğsü kaldırma	3,4	4,4	5,4	6,4
Dönme	3,8	4,7	5,6	6,5
Desteksiz.oturma	5.9	6.5	7.2	7.9
Tutunarak ayakta durma	7.0	8.0	8.9	9.9
Oturmaya geçme	8.2	8.8	9.4	10.0
Tutunarak ayağa kalkma	8.2	9.0	9.9	10.8
2 sn.ayakta durma	7.9	9.0	10.2	11.3
Sıralama	8.6	9.6	10.6	11.6
10 sn. ayakta durma	10.2	11.4	12.7	13.9
Düzgün yürüme	11.3	12.6	13.9	15.1
Eğilerek yerden alma	11.5	12.8	14.1	15.4
Topa vurma	12.0	13.6	15.2	16.8
Merdiven çıkma	12.7	14.5	16.2	17.9
Topu havadan atma	13,9	15,7	17,6	19,4
Geri geri yürüme	10,5	13,6	16,6	19,7
Yerinde zıplama	23.2	26.5	29.8	33.0
Bisiklete binme	23.0	26.4	29.8	33.1
Tek ayakta 1 sn.durma	25,3	30,0	34,7	39,5
Tek ayakta 2 sn.durma	26,0	30,6	35,1	39,7
Tek ayakta 3 sn. durma	30,6	35,2	39,9	44,6
Uzağa atlama	24,9	31,9	38,9	45,9
Koşma	19,7	28,9	38,1	47,4
Tek ayakta 4 sn. durma	33,1	38,4	43,7	49,0
Zıplayan topu yakalama	30,1	36,7	43,2	49,8
Tek ayakta 5 sn. durma	36,0	42,2	48,5	54,8
Tek ayak üzerinde sıçrama	36,6	42,7	48,8	55.0
Tek ayakta 6 sn. durma	38,3	45,2	52,0	58,9
Tek ayakta 7 sn.	41,6	48,9	56,2	63,4
Tek ayakta 8 sn.	44,5	52,3	60,0	67,8
Adımlama	46,2	53,4	60,6	67,9
Tek ayakta 9 sn.	46,7	54,9	63,1	71,3
Geri adımlama	57.9	66,5	75,2	83,8

GENEL HATLARIYLA ÇOCUK GELİŞİMİ DÖNEMLERİ VE İHTİYAÇLARI ŞUNLARDIR:

0-18 Ay [Çocuk Gelişim](#) Aşamaları

Temel güven dönemidir. Anne bebek arasındaki ilişki çok önemlidir. Anne ve bebek birbirini ne kadar anlayabiliyor? Bebeğin karnının aç olduğunu ya da altının kirli olduğunu anne anlayabiliyor mu? Genelde bir kaç aylıkken anneler, bebeklerinin neden ağladığını anlayıp ihtiyaçlarını giderebildikleri gibi bazı anneler bunu anlayamayabilirler. Önemli olan anne bebek iletişiminin doğru olarak sağlanabilmesidir. İlk iki ay bebeğin ihtiyaçlarının hemen giderilmesi güven duygusu için çok önemlidir. Ancak 3. ve 4. aydan sonra bebeğin ihtiyaçlarını kısa bir süre beklettikten sonra karşılamak daha sağlıklı olacaktır. Bebek bunla baş edebilmeli ve ihtiyaçlarının farkında olabilmelidir.

2-3 Yaş [Çocuk Gelişim](#) Aşamaları

Bu yaş çocukları artık yürüyüp konuşmaya başlamıştır ve özerk olma ihtiyaçları vardır. “Ben dönemine girmişlerdir. Her şeyi kendileri yapmak isterler. Örneğin Mevsime uygunsuz bir kıyafeti seçmek ve giymekte ısrar etmek, (kışın yazlık bir elbise giymek istemesi gibi). “Hayır” dönemidir. Çocuk gelişimi açısından bu dönemde çok katı kurallar koyup onu disipline etmeye çalışmak yanlış olacaktır. Bu onun geçirmesi gereken bir dönemdir. Bu özerklik dönemi kural ve sınırlarla kısıtlanırsa ileride özgüven eksikliği yaşayabilirler. Bu dönemde hiç sınır konmadan her şeye evet denirse de, ileride okul ve sosyal hayatta kural ve sınırlarla ilgili problem yaşayabilir.

Önemli olan çocuk gelişimi açısından bu dönemde kriz anlarında inatlaşmak değil çocuğunuzun dikkati başka bir yöne çekmektir. Çünkü çocukla yapılan inadı kazanmak gibi bir durum söz konusu değildir ve hiç bir yararı yoktur. Bu dönem çocukları henüz paylaşmayı kavrayamazlar bu yüzden oyuncaklarını paylaşması için onu zorlamamalısınız. Bu yaş grubu çocuk gelişimi açısından yuva için uygun değildir. Paylaşamadıkları için arkadaşının elinden oyuncakı çekip almak ister, istediğini istediği zaman yapmak ister. Belli kurallar içinde vakit geçirmekte zorlanır. Ancak paralel oyun oynayabilirler. Birkaç çocuk aynı ortamda kendi oyuncaklarıyla oynarlar. Bunun için oyun grupları uygun olabilir. Bu yaş dönemindeki çocuğunuzu tam gün yuvaya verip ona hazır olmadığı bir ayrılık kaygısı yaşatmak ve uyum sağlayamayacağı bir ortamda zorla kalmasını istemek çok yanlış olacaktır.

4-5 Yaş [Çocuk Gelişim](#) Aşamaları

Bu yaş çocukları yeni bir dönemece girmiş olurlar. Zihin teorileri kurabilirler. Başkalarının bakış açısını hesaba katabilirler. Sembolik oyunlar oynayabilir, oyuncaklarını paylaşabilirler. Yuva için uygun bir dönemdir. Topluluk kurallarına uymayı öğrenebilirler. Artık kural ve sınırları

öğrenebilirler. Bu dönemden itibaren, çocuk gelişimi açısından evde kurallarınızı daha net koyup sınırlarını belirlemelisiniz. Kurallar kadar çocuğunuza verdiğiniz sevgi şefkatte önemlidir, bunun dengesi çok iyi kurulmalıdır. Çocuğunuz yuvaya başladığı dönemde ilk kez anne ve babadan ayrılma duygusunu yaşayacağı için ona biraz zaman vermeli ve ayrılık anksiyetesinin tamamlanmasını beklemelisiniz. Bu bir süreçtir ve zamanla çocuğunuz buna alışacaktır. Bu yaşaması gereken bir süreçtir, bu dönemde annenin çocuğun yanından ayrılması ve daha sonra tekrar onu almaya gelmesi, annenin kaybolmadığı, onu bırakıp gitmediği anlamında gelir ve bunu öğrenir.

Anne-Baba Çocuğun Sosyal Gelişimini Nasıl Kontrol Edebilir?

Çocuk gelişimi açısından bu dönemlerde yalan da çok fazla görülür. Çocuk yalan söyleyerek annesini dener. Aklımdakileri acaba anlayabiliyor mu diye düşünür. Hayali arkadaş, hayalet, canavar da bu dönemde sıklıkla görülen durumlardır. Bunda çocuğun izlediği filmlerin etkisi olduğu gibi daha psikolojik nedenleri de olabilir. Çocuk anne ya da babaya olan öfke ve korkusunu bu şekilde, bir canavardan ya da hayaletten korkarak dışa vurur. Hayali arkadaşlar da bu dönemde normal karşılanabilecek bir durumdur. Çocuk hayali arkadaşına günlük hayatındaki suçluluğunu atfeder ve rahatlar. Örneğin evde bir şey kırılmışsa onu çocuğunuz yapmamıştır! “Ben yapmadım” onu hayali arkadaşı olan Ali yapmıştır. Çocuk gelişimi açısından bu durumlar bu yaş dönemi içinde normal ve kabul edilebilirdir. İleriki yaşlarda devam ediyorsa bir uzmana danışmanız gerekir.

6 Yaş Çocuk Gelişim Aşamaları

Çocuğunuz artık ana sınıfına veya ilkokula başlamıştır, dikkat süresi uzamıştır. Bu yaş çocuklarında 20 dakika yerlerinde oturmaları beklenir, kural kavramı gelişir. Ona okuduğunuz hikâyeyi sonrasında hatırlayabilmelidir. Kalem tutuşu düzgün olmalı, makası rahat kullanabilmelidir. Eşyalarının farkında olup onlara sahip çıkabilmelidir.

Aşırı koruyucu olup çocuğunuzun ayakkabısını bağlayıp, yemeğini yediriyor ona fırsat tanıımıyorsanız çocuğunuzu kendinize bağımlı kılarırsınız ve gelişmesine izin vermezsiniz. Bu durumda çocuğunuz bebecsi, çekingen ve içine kapanık kalacaktır. Ve bu onun sosyal hayatını ve okul hayatını olumsuz yönde etkileyecektir. Çocuğunuz sizin desteğinizi hissetmelidir ancak kendi gelişimi için ona fırsat vermeniz doğru olacaktır.

Gelişimin en hızlı olduğu dönemin beyin gelişiminin de en hızlı olduğu dönem olan doğum öncesi dönemden başlayarak yaşamın ilk 3 yılıdır. Gebelik, bebeklik ve erken çocukluk döneminde yaşanan olumsuz etkiler beynin yapısal özelliklerini kalıcı olarak değiştirir ve erişkin dönemdeki duygusal, bilişsel süreçleri ve davranışları etkiler. Erken yaşta yapılan gelişimi destekleyici doğru

yaklaşım ve uygulamalar ise gelişim ile ilgili ortaya çıkabilecek pek çok sorunu önlemekte, ilerleyen yaşlardaki akademik ve sosyal başarıları zemin hazırlamaktadır.

İlgi Ertem ve Arkadaşlarının geliştirdiği gelişimi izleme ve destekleme rehberinden bahsetmek istiyorum.

GELİŞİMİ İZLEME VE DESTEKLEME REHBERİ (GİDR)					
AD:	1 ^a - 3 ^a AY	4 ^a - 5 ^a AY	6 ^a - 7 ^a AY	8 ^a - 10 ^a AY	11 ^a - 13 ^a AY
TARİH:					
DOĞUM TARİHİ:					
1. Ailenin kayıtları: "Çocuğunuzun gelişmesi, öğrenmesi, anlaması, iletişim kurması, başkaları ile ilişkileri, parmaklarını, ellerini, bacaklarını ve vücudunu kullanması, izlenmesi ve gömesi gibi konularda sizi kaygılandıran herhangi bir şey var mı?" ☐ VOK ☐ VAR (Açıklayınız) _____					
2. Anlatım dili: "Çocuğunuz istediklerini size nasıl anlatıyor? Ne gibi sesler çıkarıyor, nasıl konuşuyor?"	☐ Kucaklandığında rahatlar ☐ Mutluluk, huzursuzluk, açlık durumunda farklı sesler çıkarır	☐ Gülmeye ek olarak mutluluk, heyecan, iştah gibi duygularını yüz ifadesi ile gösterir ☐ "Aa, uu" sesleri çıkarır ☐ Kalkışa atar	☐ "Aa" lar, sesli harfler ile sesizleri birleştirir (ga, da, bi gibi)	☐ "Da-da" gibi heceleri birleştirir ☐ Bir şeyi istediğini heyecanlanarak, gülerken, istemediğini kendini geriye atarak, başını sallayarak anlatır	☐ Bir anlamlı sözcük söyler ☐ İstediklerini eliyle işaret ederek gösterir
3. Ahenk dili: "Çocuğunuz sizin söylediklerinizden neleri anlıyor?"	☐ Sese tepki verir, dinler, bakar	☐ Konuşulduğunda dinler, ağza bakar ☐ Konuşulduğunda seslerle karşılık verir		☐ "Mama", "huy" gibi sık tekrarlanan basit sözcükleri anladığını gösterir	☐ Tanıdığı kişi ve nesnelerin adını, "giti", "ver", "gel", "al" gibi sözcükleri anlar
4. Hareket: - Kaba hareket: "Çocuğunuz başını, gövdesini ve bacaklarını nasıl hareket ettiriyor?" - İnce hareket: "Çocuğunuz ellerini, parmaklarını nasıl kullanıyor?"	☐ Yüzüstü başını kaldırır ☐ Yüzüstü başını çevirir ☐ Sağ, sol kol ve bacaklarını eji oynatır ☐ Ellerini çoğunlukla açık tutar	☐ Başını dik tutar ☐ Yüzüstü başını 90° kaldırır ☐ Ellerini açık tutar ☐ Kollarını istediği nesneye doğru hareket ettirerek uzatır ☐ Ellerini birleştirir	☐ Destekle oturur ☐ Bacaklarını ağırlık verir, basar ☐ Elleriyle uzanır ☐ Oyuncakları ya da nesneleri tutar	☐ Yüzüstüden sırtüstüne, sırtüstünden yüzüstüne döner ☐ Desteksiz oturur ☐ Nesneleri elden ele geçirir ☐ Üzüm gibi küçük taneleri yerden alır	☐ Elleriyle bir yere tutanmış ayda kalkar ☐ Tutansızdan aralık ayakta durur ☐ Oyuncakları/nesneleri tutarak adımlar (uralar) ☐ Küçük cisimleri tutarken işaret parmağını "kokaç" gibi kullanır
5. İlişki: "Çocuğunuz nasıl ilişki kuruyor? Örne: göz teması nasıl? Yakınlarını tanıdığını, sevdiğini nasıl gösteriyor? Annesinden ayrılınca, kavuşunca neler yapıyor? Yakınlarına, yabancılarına nasıl davranıyor?"	☐ Karşısındakinin yüzüne bakar ve hareketlerini izler ☐ Karşılıklı gülmeler	☐ Uzun süreli, anlamlı göz teması kurar ☐ Heyecanını, huzursuzluğunu yüz ifadesi ile belirtebilir ☐ Karşılıklı ilişki kurmak istediğini bakarak, gülerken, uzanarak gösterir	☐ Annesini ve yakın bakım veren kişileri tanıdığını yüzlerine bakarak, gülerken, kendi ilgiyle uzanarak belli eder	☐ Annesinden ayrıldığında tepki verebilir, kavuşunca rahatlar ☐ Yabancıları endişe, sakırma, çekimse ya da korku ile yadırgayabilir (yadırgama olmasa da yabancıyı fark ettiğini gösterir)	☐ Yakınlık, mutluluk, merak, isteme, karşı gelme, öfke, korku, çekimse gibi pek çok duygusunu gösterebilir (örn: anneye sarılır, öper, oyuncuğa birlikte bakar, yabancı ortama ona tutunabilir, arkasına saklanabilir)
6. Oyun: "Çocuğunuzun yüz-yüz oyuncaksız oyunları ve oyuncaklarla oyunları neler?"	☐ Oyunlara hareketlenir, karşılık verir	☐ Oynandığında sesler çıkarır ☐ Oyuncaklara uzanır ve yakalar ☐ Oyuncakları ağzına götürür	☐ Ellerine bakar ☐ Nesneleri sallar ☐ "Cee" oyununa şaşkınlıkla tepki verir	☐ Oyuncakları/nesneleri merakla araştırır ☐ Oyuncakları/nesneleri atar, vurur ☐ Oyuncakları/nesneleri arar ☐ Kendisi saklanır, "Cee" oynar ☐ Taklit eder (örn: el sallar)	☐ Kap-kapağı vurur, doldurur, boşaltır ☐ Oyuncakları/nesnelerin nasıl işlediğini araştırır
7. Kendine bakım: "Çocuğunuz kendisi için neler yapabiliyor? Örne: yemek yeme, giyinme gibi?"					☐ Parmaklarını kullanarak kendini besler

8. "Siz çocuğunuzun gelişimini desteklemek için evde neler yapıyorsunuz? Onunda ne gibi oyunlar oynarsınız? Nasıl iletişim kurarsınız. Tüm çabaları katlayın. Gerekirse yeni öneriler verin.

9. "Bazen ailelerin yapısında çocukların gelişimini zorlayacak durumlar olabilir. Örne: annenin zaman ayıramaması, zorlanması, yorgun, bitkin, depresyonda olması, kardeş doğumu, bakıcı değişikliği, babanın askere gitmesi gibi. Sizin yaptığınızda böyle sorunlar var mı? Yakın zamanda olabilir mi?" Dinleyin, riskleri belirtin. Erken çocuklukta beyin gelişiminin önemi ve gelişimi destekleme yöntemlerini anlatın.

10. "Bu durumda, çocuğunuzun gelişimini desteklemek için ek olarak neler yapmayı düşünüyorsunuz?" Çabaları, çözümleri katlayın, gerekirse ek öneri verin.

Ertem İÖ, Doğan DG, Gül Gök C ve ark.
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
Anabilim Dalı, Gelişimsel Pediatri Ünitesi.
Bilgi için: erterem@istanbul.edu.tr
Her hakkı geliştirilmiştir. İzni ve eğitimi
alınmadan çoğaltılamaz, kullanılamaz.

GELİŞİMİ İZLEME VE DESTEKLEME REHBERİ

0 - 4 AY

Duyguları:
 ♥ Dünyayı sizinde keşfedecek. Daha yeni anne karnındaydı, dış ortama alışması zaman olacak. Kokusuz, sesiniz, yüzüstüden sizi tanıyor.
 ♥ Şefkatli bakmanız, ağlayınca yanılmanız, sıkıntısını giderip kucaklamanız, onu yatıştıracağınıza güvenmesi

ile istediğinde sizinle ilişkiye geçebileceğini öğrenecek.

♥ Tüm bebeklik ve erken çocukluk döneminde çalışıyorsanız bakacak kişiye alması için en az on gün birlikte bakmanız, sık bakıcı değiştirmemenizi öneririz.

İletişimi:

♥ Doğundan itibaren sizi görmekte, işitmekte, size doğru dönmekte, ağlayarak kendisini anılabilmekte, farklı sesler çıkarabilmekte.
 ♥ Yüz yüze konuşup, çıkardığı sesleri tekrarlamamız, ninni, parke söylemeniz konuşmasına başlatacak.

Hareketleri:

♥ Dünyayı tanımak istiyor, öğreneceği çok şey var. Ellerini keşfetmesi uzamasının başlangıcı. En duyarlı tanıma organı ağız olduğundan ellerini serbest bırakmanız, güvenli nesneleri ağızına götürmesini engellememiz öğrenmesini kolaylaştırır.
 ♥ Başını kaldırıp çevresini görmeye, sırtını güçlendirip oturmaya çalışmakta. Kucakta, sırtta taşıyıp, başı ve beline yastık koyup yarı oturur tutmanız, oynamadığında sırtının güçlenmesi için yüzükoyun oynamasına fırsat vermeniz onu destekleyecektir.

4 - 6 AY

Duyguları:
 ♥ Hıyuna, mizacı tanımasını, ona göre davranmanız uyumunu, öğrenmesini destekler.
 ♥ Size bağlandığından yabancıları yadırgayabilir, tanımadığı kişilerle yalnız bırakılmaması, gidip geleceğinizi anlatmanız, "ce-ce" oyunları, saklanan nesneyi bulması, bir şeyi atınca geri vermeniz, sizi gömediğinde yok olmadığınızı anlamasına yardımcı olur.

İletişimi:

♥ Pek çok şeyi anlatmaya ve size anlatmaya çalışıyor! Sizi dinleyecektir. Konuşmaya merak sarması ve stütçikleri anlamaya başlaması için çıkardığı sesleri tekrar etmeniz, konuşup, onun yaptıklarını, hissettiklerini ona anlatmanız, herşeyi, herkesi tanımanız, kitap, albüm, resim göstermeniz onu geliştirir.

Hareketleri:

♥ Oturarak tüm dünyayı görebilmeli, dokunarak keşfedeilmeli! Evdeki temiz, değişik, ses çıkaran nesneleri ağızına götürmesi, elden ele geçirmesi, vurma, atmasına izin vermeniz onu geliştirir.
 ♥ Yerde yatıracak, doğrulup dönerek güçlenmesine olanak vermeniz, otururken dengesini sağladıkça yastıklarını azaltmanız sırtını güçlendirecektir.

9 - 12 AY

Duyguları:

♥ Sizde ayrılmanın zor olması çok doğal. Yavaş alışı bebekleri zorlanamaz, yabancı yer ve insanları yadırgamaları saygıyla karşılanamaz, ondan ayrılacaksınız bunu anlatmanız, güvendiği kişilere bırakmanız kaygısını azaltabilir.
 ♥ Hareketlendiğinde sizden uzaklaşabileceğini fark edip, ürkebilir. Saklambaç, el sallama, "ce-ce" ayrılıkla bağıtmayı öğrenen oyunlardır.
 ♥ Önceden elbette her istediği yapıyordu, şimdi sınır ve kurallarla karşılaştığında istediklerinin neden olmadığını anlamadığı için bocalayabilir. Duygularını ona anlatabilirsiniz. Az sayıda, tutarlı kuralları daha kolay anlayacaktır.

♥ Onu sevgi ve ilginizle ödüllendirip, beğenildiğini duyurmanız, merakını, coşkusunu desteklemeniz (ör: kitabın sayfalarında şerhlerle karşılaşınca, birşeyi keşfedince, coşkuyla ona bakmanız) öz güvenini destekleyecektir.

İletişimi:

♥ İlişki için konuşmayı seçmekte! Bolca konuşup, şarkıyı oynatır oynatmaz, babilamalarına anlam katıp, birşeyi anlatıldığında, sizi andığında fark etmeniz, kitapların resimlerini, öyküler anlatmanız, parmakla işaret ederek kişileri, nesneleri tanımasını destekleyecektir.

Hareketleri:

♥ Ev eşyalarıyla (plastik şişe, bardak, tahta kapak, tabak, kap kacak) oynaması, içlerine cevaz, maddal atması, boşaltması, plastik kutuları açma-kapama, iç içe tüt tüt koymas, yiyecekleri (ekmek, pilav, makarna, peynir) parmak uçlarıyla tutup kendini beslemesi parmaklarını geliştirecektir.
 ♥ Rahatça doluşmasına izin vermeniz, top, saklambaç, yakalamaca oynamanız kaslarına güçlendirip, desteksiz oturma, sürünme, emekleme ve yürütmesini geliştirecektir.

Forma ID, Görsel Değer D, Güç Güç C ve alt.
 Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları A.B.D.,
 Çeşitli Çocuk Hastalıkları Uzmanı,
 Bilgi için: aydin@aydin.com.tr
 Her hafta gelişimlere göre. Gelişimlerden izin ve eğitim almamız
 zorunludur.

GELİŞİMİ İZLEME VE DESTEKLEME REHBERİ

15 AY – 2 YAŞ

Duyguları:

- ▼ Artık size güvendiği gibi kendine de güvenmeli! Bağımsızlık ve kendi istediğini yapma duyguları onu inatçı kılabilir. Bir yandan bebekliği bırakmamayı, bir yandan büyük çocuk olmayı, kucaklanmayı ve başına buyruk olmayı aynı anda isteyebilir. Huzursuzluğunu anlayışla karşılayıp, inatlaşmanızı, bebek olmak isteyince bebek, çocuk olmak isteyince çocuk olmasına olanak tanımanız, onu rahatlatacaktır.
- ▼ Başarabileceklerini kendisinin yapmasını destekleyip kutlamanız, kolay seçimler sunmanız öz güvenini artıracak; kuralları ve nedenlerini açıklamamız uyumunu kolaylaştıracaktır.
- ▼ Cinsel organını keşfetmesi, koruması, kaybetmekten korkması bu dönem ya da öncesinde başlar. Sünnetini ya doğumdan sonra ilk 6 ay içinde ya da 8-9 yaşından sonra yaptırmanız uygundur. Duygusal anlamda çok hassas olan erken çocukluk ve okul öncesi dönemde sünnet yapılmasını, başkalarının çocuğunuzun cinsel organına ait şakalar yapmasını engellemeliyiz.

İletişimi:

- ▼ Onunla bol bol konuşmayı sürdürmeniz, sorularına yanıt vermeniz çok önemli! İşaret ve sözlerle anlatmak istediklerini anladığınıza göstermeniz, konuşmalarına katılmanız dil gelişimini destekler.
- ▼ Sözcükleri yarım söylediklerinde düzeltmesi gerektiğini düzeltmeyiniz, bu zaman içinde kendiliğinden olacaktır. Telefonla konuşma, bebek besleme, araba sürme gibi basit hayali oyunlar oynaması, basit oyunlarda "bir sen, bir ben" gibi sıra alması, öyküler, kitaplar, şarkılı oyunlar, vücut parçalarını öğretmeniz ona gelişir.

Hareketleri:

- ▼ Sağ-sol el seçimi yerleşecektir, seçim beyindedir, göz ve ayak seçimi ile birlikte, seçimi değiştirmeye çalışmayınız!

Parmaklarıyla cisimlerin özelliklerini araştırması, hamur, karalama, boyama, su oyunu, takma çıkarma, besinleri ayıklama gibi etkinlikler, ellerinin gelişmesini destekler.

- ▼ Koşma, tırmanma, top, ipile çekmeli oyuncaklar, parka ve bahçeye götürülmesi bedenini güçlenmesine yardımcıdır.
- ▼ Ev işlerine yardım etmesi hareketlerine anlam kazandırır. Birlikte yemek pişirip, çamaşır çekmenin tüm gelişimini destekleyecektir.

3 YAŞ – OKUL ÖNCESİ

Duyguları:

- ▼ Bu dönemde öz güveni, kişilere özgü ilişkileri ve onlara güveni pekiştirmektedir. Başkalarına duygularını, düşüncelerini anlatabilme, birşeyler yaratma, ortaya çıkarma isteği ve merakı dorukunda! Sorular sormasına ve anlatmasına fırsat tanımanız; sorularına yanıtlayıp, bilmediğini başkasına sorarak, araştırarak ona örnek olmanız, anlayışla geylerin neden ve sonuçlarını anlatmanız, merak ve araştırıcılığını destekler.
- ▼ Ev işlerinde görev vermeniz, doğru davranış kazandırması için örnek olmanız, tüm olumlu davranışlarını ve ilgiyle kutlamanız öz güvenini pekiştirecektir.

İletişimi:

- ▼ Konuşması ve anlaması ilişkilerinin temel taşı! Duygularını anlamaya, cümle kurmaya, olayları, duygularını, öyküleri anlatmaya çalışacak. Pek çok kavramı (büyüklük, cinsiyet, ağırlık, renkler, dokular) öğreteceksiniz, yaşadığı olayları anlattırmanız, konuştuğu (evcilik gibi) tüm oyunlara zaman tanımanız onu destekleyecektir.

- ▼ Bu dönemde oyunları artacaktır. Ancak gene de en büyük gereksinimi sizinle ilişkisidir. Saatlerce yalnız ya da başka çocuklarla oynamasını beklemeyiniz. Yeni kurduğu oyunlara 10-15 dakika ayırıp gene sizi araması çok doğaldır.

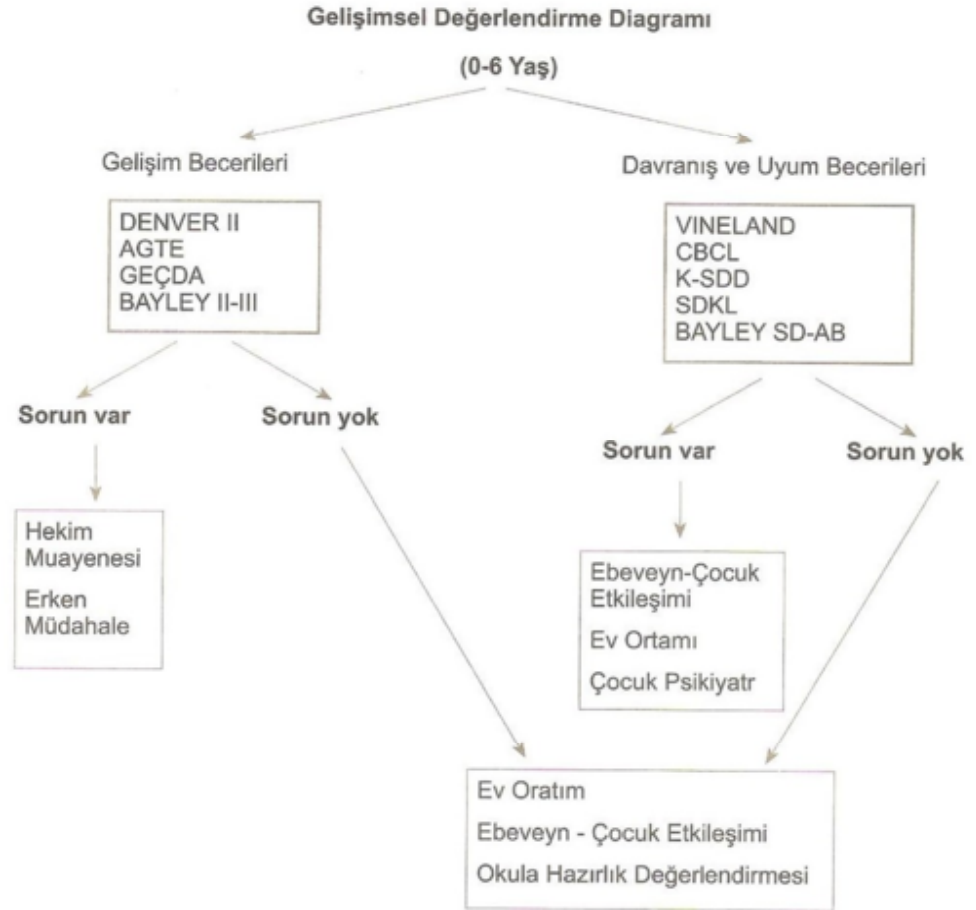
Hareketleri:

- ▼ Yiyecekleri ayıklama, resim yapma, karalama, kesme yapıştırma, bencuk dizme, diktirme ilikleme, giyinme, çatal kaşıkla yemeğini kendisinin yemesi parmak becerilerini geliştirir.
- ▼ Koşup, zıplama, tırmanma, merdiven inip çıkma güçlenmesi, dostluklar kurması ve başkalarına duygularını pekiştirmesi için parka, bahçeye götürülebilir. Doğada ve açık havada gördükleri, yapabildikleri, doğayı sevmesi, tanıştığı çocuklar, erişkinler, hayvanlar, bitkilerle kurduğu dostluklar çocuğunuza ve sizi zenginleştirecektir. Çocuğunuzu anasınıfına göndermeyi unutmayınız!

Envan 10, Okuldan Dönen 11, Göl Oluş C ve ağı. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları A.B.D., Çekirgeci Pedagogi Uzmanı. Bilgi için: ozgur@ozgur.com.tr Her hafta gelişimden anıttı. Gelişimden anıttı ve öğrenimden anıttı.

Çocuk gelişimi izleminin ekip çalışması gerektirdiği, hekimin çocuk gelişimi uzmanı ile birlikte izlemi sürdürebileceği, gerektiğinde diğer dal uzmanlarının sürece dahil edilmesi gerektiği akılda tutulmalıdır.

Kaynaklar.

1-Denver II Gelişimsel Tarama testi.Gelişimsel çocuk norolojisi Derneği
Ankara,2009

2-Ertem İö,Gümüş Doğan D ,Gül Gök c ve ark.Ankara Üniversitesi Tıp
Fakültesi,Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları A.B.D Gelişimsel Pediatri Ünitesi